

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közigazgatási s társadalmi lap.

A SZABADELVOPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétlőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Hirdetési díj:
öt hasabos peitisor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s többizben megjelenő hirdetéseknek leengedés történik. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve.
Egész évre 10 frt.
Félévre 5 frt.
Negyedévre 2 frt 50 kr.
Egy hónapra 1 frt.

Debreczen, márczius 6.

A harc, melyet nem annyira Andrassy politikája, mint inkább Andrassy személye ellen a bécsi reischrathban megindították s a delegációban folytattak, még nem érte el végét.

A fegyver természetesen hozzájuk mért: nem a Herbst lánzdája, hanem a gombostű. Szűri az azzal is lehet. Ugyanaz a kicsinyes fölfogás, mely az osztrák ellenzéki politikuskok eljárását egyáltalán jellemezni szokta, vonul végig a delegatio budget-bizottságának legutóbbi tárgyalásain is.

Az előadó Sturm, a bizonyos leszavaztatás kudarcától féltve, s arról értesülve, hogy saját ellenzéki társai sem fognak mellette szavazni, visszavonta ugyan azt az indíványát, melylyel a delegatio sajnálatát akarta kifejezteni a boszniai occupatio helytelen foganatosítása fölött.

Csak azok és csak minden körülmény figyelembe vétele mellett mondhatnák meg, vajlon elégtelen vagy túlságos sok volt-e a mozgósított haderő s hol és miféle stratégiai vagy taktikai hibák követték el?

A világ semmi parlamentjában nem szoktak efféle dolgok fölött vitatkozni. Szerencsére az osztrák delegatio sem tette magát nevétségessé azért, hogy ilyen vitába bocsátkozott volna bele.

Az érvek közt, melyek az öt millió megszavazása ellen fölhözattak, nem utolsó helyen szerepel, hogy az e pénzről Boszniában építendő vasutak főleg Magyarországnak szolgálnak javára s a magyar iparnak fognak direkt utat nyitni.

Hiába hivatkozott Andrassy gróf arra, hogy ha valami Magyarországnak mély, folyton jól trágyázott állapotban lévő talajt kíván, miért is a rózsaszínezésnél végzendő munkálatok legelső és legfontosabbika a talaj elegendő pernyajtatásából és mélyítéséből áll; Grasseban rendszerint 75 cm, mélységig mennek.

Ezen előkészítő munkálatok befejezése után február vagy márczius hónap a rózsafákat sorokban ültetik, melyek egymástól távolra 1 méter, az egyes fák közötti távolság körülbelül 33 centimetert képviselven, Grasseban az ültetés két módja szokások: az idősbik t. i. az asó alkalmazása annyiban érdemel első sorban figyelmet, mennyiben leginkább nyújt biztosságot a fiatal fászkák fejlődése iránt, melyek erőteljes kifejlődésükkel különben rendes és kedvező viszonyok között egész biztosan várhatni. Hátránya az eljárásnak, melyért sok te nyűgös ártal kevesebbre becseültetik, a nagy időszerűség, mert az eljárás mellett legfeljebb 300-350 fáska ültethető naponta, míg a szokásos másik újabb eljárás azon előnyt nyújtja, hogy naponta 1500 darab ültethető el, de ezeknek rendszerint egy jó része nem fejlődik ki; ez eljárás a piontiro néven ismeretes. Ha a fent érintett, a rózsafák fejlődéséhez szükséges feltételek követetnek a természeti elhelyezés tekintetében, ugy egy határnyi területen mintegy 3000 fáska — bizonyára jelentékeny szám — foglalhat helyet.

A mai számunkhoz Budaházy Antal magárjegyzője van mellékelve.

A „Debreczeni Ellenőr” tarczaja.

Rózsatermelés Franciaországban.

Az illatszerek előállításánál használt virágok és növények közt a rózsák igen előkelő, jelentékeny helyet foglal el, ez oka annak, hogy ezen ápolás tekintetében nem túlságos követelés és e mellett igen hiadatos virág, melynek az ipar céljaira való értékesítése rendkívül jutalmozó. Franciaország német vidékén kiváló terjedelemben és pedig kizárólag az ipar szükségleteire termelési módon műveltik. E tekintetben különösen Grasse aron-dissimment válik ki a nagy rózsatelepei kiterjedése, valamint a termék minősége által, mely jó hírt a talaj megfelelő akotása s kedvező éghajlati viszonyok mellett az ipari célokra való termeléshez különösen alkalmas válfajok szénesses választásának köszönheti, valamint nem kevés befolyással bír e hír megalapítására azon külső gond és figyelmes ápolás, melyben a rózsamivelés ott széltiben részeseül. Harom rózsafaj van Grasse-ben az illatszernyerés céljaira kiváló alkalmazásban, u. i. a centifola (teljes rózs), az úgynevezett provence-i rózsák és a négyrészi rózsák; legújabb köztük a centifola, más néven majusi rózsák, mely 1. egész 1.30 méter bokros fászkákön ötétvörös virágokat képez. Ezen rózsák

javára szolgál, abból nem következik szükségkép, hogy az Ausztriának kárára szolgáljon. A bécsi oppositio hősei nem értik meg az ilyen beszédet. Ők nem adják meg az öt milliót.

Hogy mily következetlenség ugyanakkor, midőn a többi 42 millió forint pótlékokat a múlt évre megszavazzák, meg nem szavazni ezt az öt milliót, azzal nem sokat törődnek Sturm úr és társai. Hiszen kitalálták a kibúvó ajtócskát. Ráfogják, hogy ez az öt millió már nem tartozik az okkupatio szükségképeni költségeihez, hanem közigazgatási beruházásnak tekintendő s erre nézve a delegatioik nincsenek fölhatalmazva intézkedni.

A mi végül a 42 milliót illeti, melyet az osztrák delegatio budget bizottsága megszavaz, azt oly nevétségessé költirálással szavazza meg, melynek értelmét valóban nem bírjuk fölfogni; csak azt látjuk, hogy a szörszálhasogatás böles férfiak sem indemnitásnak, sem póthitelnek nem akarják azt tekinteni.

Hát minek? Azt maguk sem tudják.

Az egyesült ellenzék, mint a Magyarország jelenti, azt határozta, hogy visszautasítja a berlini szerződés becsikkelyezéséről szóló törvényjavaslatot.

A delegatio ülészaka csak néhány napot fog igénybe venni. Márczius 10-re várják az osztrák delegatio tanácskozásának befejeztét; később azonban a delegatio ismét összeül, hogy a szentesített határozatokat kihirdetni lehessen.

A decentralizáló budapesti kir. tábla, mint a P. Hír. újságja, újabb kinevezések hozzájárulásával 10 részre fog felosztani. Azok a helyek, hol 1861. előtt a kerületi táblák voltak, ezuttal is királyi táblák székhelyéül vannak kiszemelve.

A „Bohémia” szerint a Bosznia részére felállított közigazgatási bizottságot már feloszlatták és a nevezett tartomány közigazgatása a közös pénzügyér, Hofmann báró alá rendeltetett.

Országgyűlés.

A képviselőház keddi ülésén bejertesztett a belügy miniszterium költségvetésének részletes tárgyalása. A vitában fontosabb mozzanat volt a nemzeti színház 44 ezer forint subventiója megszavazásánál Pázmány Dónes felszólalása, ki helyteleníti a nemzeti színháznál divó igazgatási rendszert, hol az intendantuson kívül 2 igazgató s 3 dramaturg van. Egy igazgatót szeretne teljes felelősséggel. A nemzeti színház pénzügyeiről is szeretné a homályt eloszlova látni. Egszersmind indítványozza, hogy a vidéki színezet emelésére 50,000 frt szavazzassék meg.

Tisz a Kálmán nem helyesli az indítványt, mert csakis a fővárosi színháznak lehet igénye állami segélyre, különben a vidéken óriási kelemetlen viszonyt szülné a subventio. Gondoskodni fog róla, hogy az „Országos színész-egyesület” részeshelthetne némi segélyben, de az egyes vidéki színtársulatok subventioalását nem látja kivethetőnek, mert ha egynek segély nyújtatik, az a másik is jogosan igényelné, még az is, a melyk arra érdemtelen.

Podmanitzky Frigyes báró hason értelemben nyilatkozik s igen helyesen tartja

azon alapelvet, mely a színházi adminisztratiót többek kezébe tette le, mert egy ember oly munkakörben mindennek megfelelni nem volna képes. A nemzeti színház pénzügyeit nem fedti homály, mert arról a világ a journalistika útján kellően tájékozva van.

Ezen ülésben megkezdett a p. ü. miniszterium költségvetésének tárgyalása, mely tegnap folytatott. A vitában részt vettek Mocsáry Géza, Lukács Béla s Szapáry gróf a p. ü. miniszter.

Mocsáry Lajos kérdést intézett a miniszterelnökhöz Csongrád, de különösen Szegednek az árvíz folytani végveszélye tárgyában. Szeged az ország gyöngye, ennek megmentésére a töltések nagyobbitása s újak építése az egyedüli eszköz. Szegednek azonban a szükséges intézkedésekre már nincs pénze, physikailag teljesen ki van merülve. Intekedjen a kormány erővesen, ha kell, küldjön le több ezer katonát s haladéék nélkül mindent tegyen meg Szeged megmentésére.

Szendé Béla honv. miniszter annyit mondhat, hogy annyi katonát küldetett le s fog küldetni, a mennyit csak Szeged kíván.

Tisz a Kálmán ismeri Szeged fontosságát s már eddig mindent megtejt, a mit csak tehetett, a vesz elhárítására. Kormánybiztosul Szegedre küldte Lukács György min. tanácsost s nemcsak arról gondoskodott, hogy a vesz m o s t elhárítsassék, hanem Szegednek állandó mentesítéséről is. Ha másképen segíteni nem lehetne, mint a Maros torkolatának elterítése által, erről is gondolkodni fog, ambar ez szakértők véleménye szerint legalább 1,800,000 frtba kerülne.

Közigazgatási biz. gyűlés.

Márczius 5. A tegnap tartott városi közigazgatási gyűlésen felolvastatták a pogármesterei havi jelentés, melyből megemlítjük a következőket: I. Úgyforgalom. Február hónap a bizottsághoz 616 ügydarab érkezett; ezek közül elintéztetett 440, elintézetlenül maradt 176 ügy. Előnként elintéztetett nyert ezen kívül 62 ügy. II. Rendészet. Múlt hónap letartoztatott 86 egén; ezek közül a kir. ügyészségnek átadatott 18, renári uton büntettetett 68. III. Iparügy. Február tartama alatt 6 iparos látatott el iparhatóság igazolványával. Iparörvények elleni kiházaért 12 frt bírság vetetett be, mely iparözölakra lesz fordítandó. IV. K a t o n a ü g y. A városunkban állomásozó sorkatonaság és honvédség február havi létszáma 1416 ember, 507 loval. V. A d o ü g y. Hónap összesen 43,956 frt 85/100 kr. — Ebből 1879-re esik 37,408 frt 75 kr. Emilitést érdemel, hogy a város mint testület teljesen beüzeltve évenegydi adóját.

Felolvastatik Lukács Sándor miniszteri biztos leírata, ki a közutak és nyilvános terek befektására és üzemeltetésének gondosására vonatkozó gyakorlati utasítás néhány példányát elküldötte. — A példányok a városi tanácsnak használatra kiadandók.

Olvasattak az árva, továbbá a gyám-pénztár megvizsgálására kiküldött bizottságok jelentései; ezek szerint emített pénztárak rendben találtattak.

Következik a tanfelügyelő havi jelentés, mely szerint az iskolák állapota kielégítő, s az iskolába járás rendszernek tapasztaltott.

A kir. törvények szerzői büntönhelyiségi megvizsgálata, rendben találtattak. A rákok elátása jó. A legutóbbi büntönvizsgálat óta a szaporulat 13.

A kir. főmérnök és postafelügyelő havi jelentései olvastatván, az utak lehető jó karba helyezésére a tanács felhívatik.

Olvasottat Dr. Tetzé Imre tiszti főorvos havi jelentése a község egészségügyi állapotáról. E szerint: A közkórházba ájtott febr. hóra finem 28, nőnemű 32, összesen 60 beteg. Februárban felvételt f. n. 24, n. n. 22 összesen 46. Elbocsátottat februárban f. n. 15, n. n. 21—36. Meghalt f. n. 10, n. n. 5—15. Maradt márczius hóra f. n. 27, n. n. 28—55. A város területén (a katonakórházat nem számítva) február hóban meghalt f. n. 101, n. n. 86, összesen 187 (míg januárban 194); halva született f. n. 9, n. n. 2—11. Erőszakos halállal mult ki 1 öngyilkosság által 1, vesztettség következtében 1. Született a város területén februárban f. n. 89, n. n. 91, összesen 180 (januárban 185). Házaságra lépett összesen 48 pár.

Ezután Körner Adolf főkapitány katonai előterjesztése olvastottat fel.

Ezeket kívül még több apróbb tárgy nyert elintéztet.

Program a debreczeni löversenyekre 1879-ik évben. I. Nap. Vasárnap sept. hó 14.

1. Hétévesek versenyére 200 drb 10 frkos arany államdíj. Minden befüldi 2 éves, a kaszai versenyeig nyeretlen ló számára. Tav. 800 méter. Teher 55 kgr.; kanczára 1 1/2 kgr. Kevesebb, a kaszai 2 éves versenyyerője futath és ez esetben 2 kl. többet visz. Tét 100 frt. fele bánat. A második ló a tét és bánatok felét nyeri.

2. Handicap 800 forint egyleti díj, minden ló számára. Tav. 3000 méter. Tét 100 frt. bánat 60 frt. kis bánat szeptemberi 1-ig bejelentve 20 frt. az egyleti pénztár javára. A második ló a tét és nagy bánatok egyharmadát nyeri; a terhek augusztus 20-ig közhírre fognak tetetni. 8 nap után 1000 frt. értékű díj nyertesére 3 kgr. 2000 frt vagy nagyobb értékű díj nyertesére 4 kgr. több.

3. 200 drb 10 frankos arany államdíj. Minden befüldi men és kancza számára. Tav. 2400 méter. Teher: 3 é. 56 kgr.; 4 é. 63 kgr.; 5 é. id. 68 kgr.; kanczára 1 1/2 kgr. Kevesebb. Egy 2000 frtos verseny nyeresőre 0 1/2 kgr.; két vagy több 2000 frt vagy egy 2500 frtosra 4 kgr. két 5000 frtos vagy egy nagyobb díj nyeresőre 5 kgrammal több. Be-földi men vagy kancza ivadéka 2 1/2 kgr.; mindkettő ivadéka 4 kgrammal kevesebbet visz. Tét 100 frt. fele bánat. A második ló a tét és bánatok felét nyeri.

4. Földészek versenye. Futathak mezői gazdák oly loval, melyeket a bíróság elfogad. Tav. a pályá köre nyereg nélkül. Nyeremény az elsőnek 70 frt, a másodiknak 20 frt, a harmadiknak 10 frt, bejelentés felőrával a futás előtt.

5. Akadályverseny. II. Nap. Hétlőn sept. hó 15.

1. Debreczen város díja. 100 drb. es. kir. arany. Futat minden Magyarországon ellett és nevelt 3 éves men és kancza. Tav. 2000 méter. Teher 55 kgr.; kanczára 1 1/2 kgr. Kevesebb. 1000 frt. díj nyertesére 2 kgr. több. Tét 100, fele bánat. A második ló keztos tétet kap.

2. Kis handicap 500 frt egyleti díj. Futat minden ló. Távoltság 1200 méter. Tét 80 frt. Bánat 50 frt. kisbánat sept. 1-ig bejelentve 20 frt. az egyleti pénztár javára. — A második ló a tét és nagy bánatok egyharmadát nyeri. A terhek aug. 20-ig közhírre fognak tetetni. E nap után 1000 frt értékű díj nyertesére 4 kl. több.

3. 350 darab 10 frankos arany államdíj. — Minden befüldi és német men és kancza számára. Tav. 3200 méter. Teher 3 é. 55 1/2 kgr. 4 é. 63 kgr. 5 é. id. 68 1/2 kgr. kanczára 1 1/2 kgr. kevesebb. Egy 2000 frt. értékű versenynyeresőre 2 1/2 kgr. két vagy több 2000 frt. vagy egy 5000 frt. értékű verseny nyeresőre 4 kgr. két 5000 frt. vagy egy nagyobb verseny nyeresőre 5 kilogrammal több. Tét 150 frt. fele bánat. A második ló a tétélek és bánatok felét nyeri.

4. Welter Stakes 150 darab 10 frankos arany. Államdíj. Futat minden ló. Tav. 2800 méter. Teher 3 éves 62 kl. 4 é. 70 kl. 5 é. idős 72 1/2 kl. mére 1 kl. több. Egy 1000 frtos értékű díj nyeresőre 1 1/2 kl. két vagy

nem mondhatók érzéketleneknek, különösen szokott nekik ártani a tartós szárazság tavasz idején, valamint az idő előtti melegségre rendszerint annál hatályosabban bekövetkező hideg időjárás. 1876. évben például Grasse tartomány oly rózsaszarats volt, mely a nullával egyenlőnek vehető, mert ápril hó közepén erős fagy lepte meg a rózsafászkákat, azután hogy a márcziusi lanyha időjárás folytán a tenyészet első kitéjedése már észlelhetőleg meg is kezdődött. Lanyha és nedves tavasi idő a rózsák kifejlődésére és a hozam nagyságára tapasztalás szerint legkedvezőbb.

A rózsatermelés nézve is figyelemmel voltak Grasse-ban a munka felosztás elvvel. Azon földbirtokos, ki a termelésre elszánta magát, legkevésbé sem foglalkozik annak teljességéig mérvben való véghezvitelével, főmunkájának tekintti csak a talaj megmunkálását, valamint a növényeket és a trágyát ő szerzi be, minden egyebet a telepből kertészre bíz, kinek kerti eszközökét és egy lovat (melynek takarmányával ellátása is az ő gondja) ő szolgáltat. A kertész a rózsatevek körüli összes ápolást és gondozást köteles végezni, a eltekintve attól, hogy a telep egy kis részén még más eladásra szánt növény is művelhet, melynek árából a telérés a földbirtokost illeti meg, jutalmazását bőven leli a termelési költség és az eladási ár közti különbözethen, a melye a földbirtokostól az aratot rózsákért nyer. A rózsatermelés jövedelmezősége által-

ban igen jelentékenynek mondható, egy hektár, melynek értéke 10000 frank, a harmadik évtől kezdve beleértve minden kiadást és költséget, mintegy 15 év tartamán át évenként 2300 frank jövedelmet biztosít, tehát körülbelül a föld tőkének 23%-át.

A rózsákban az illatszere iparban kezelése és értékesítése leírása ez ismertetés keretén kívül tekszik, csak annyit jegyzünk meg, hogy a rózsák illatának esszenciák, olajok, kecskőcskőzásokhoz való felhasználása igen sokféle s rendkívül nyereséges, mert a rózsák felhasználási illatszergyártás céljaira alkalmazható s felhasználott virágok között mindenesetre legkiválóbb, termékei a piacra nagyon magasabb értékre tarthatnak igényt.

Nem jelentéketlen hírek orvosl. pl. a déli Franciaországban gyártott rózsavíz, oly esszencia, mely a rózsavirágoknak forró vízben való destillálása útján nyeretik. Az ilyen ipar-gyártmányok értéke rendkívül nagy, az igen finom rózsá-esszencia kilogrammjának ára 1800—2000 frank közt változik. Hogy mily nagy kiterjedésben használja fel az ipar a rózsá-ananyagot ezen több-kevésbé értékes vagy drága termékek előállítására, azon tény bizonyítja, hogy pl. csupán csak a francia tengeri alpe-esek kerületbeli gyárak évenként 500,000 kilogramm rózsát doznak fel, mely jelentékeny mennyiségnek mintegy 1/10 részét Grasse, Cannes és környéke szolgáltatják.

